EBÜ'L-HASEN BÛŞENCÎ

Horasan'da yetişen evliyânın büyüklerinden. İsmi, Ali bin Ahmed bin Sehl olup, künyesi Ebü'l-Hasen Bûşencî'dir. Tevhîd ilminde ve mu'amelatta zamanının büyüklerinden idi. Horasan köylerinden Bûşenc'de doğdu. 348 (m. 960)'de Nişâbûrda vefât etti. İlim öğrenmek için memleketinden ayrılıp, Irak'a ve Şam'a gitti. Sonra Nişâbûr'da yerleşti. Gittiği yerlerde, Ebû Osman Hayri, Ebü'l-Abbâs Atâ, Muhammed Cerîrî, Tâhir Makdisî, Ebû Amr-ı Dimeşkî, Ebû Bekr Şiblî ve daha birçok âlimlerle görüşüp sohbet etti ve kendilerinden ilim öğrendi. Ebû Ca'fer eş-Şâmî, Hüseyn bin İdrîs el-Ensârî ve Herât âlimlerinden hadîs-i şerîfler dinledi. Seneler sonra memleketi olan Bûşenc'e geldi. Oradaki insanlar, kendini anlıyamadıklarından hakkında ağır ithamlarda bulundular. Sonra tekrar Nişâbûr'a döndü ve ömrünün sonuna kadar orada kaldı. Tasavvuf ilminin inceliklerine vâkıf idi. Zühd, vera' ve takvâda çok ileri idi. Cömertliği fevkalade olup, fakîrlere yardım eder, ihtiyâçlarını giderirdi.

Kendisine, "Tasavvuf nedir?" diye sordular. "Zamanımızda tasavvufun hakîkati değil, sadece ismi kalmıştır. Halbuki önceleri tasavvufun ismi değil, hakîkati vardı" buyurdu.

"Zarîf kimdir?" diye sordular. "Zarîf kimse, zatında, ahlâkında, fiillerinde yumuşak olup, gösterişten, yapmacık davranıştan uzak olan kimsedir" buyurdu.

"Kim mürüvvet sahibi değildir?" diye sordular. "Allahü teâlânın kendisini gördüğünü, bildiğini, kirâmen kâtibîn melekleri ile hafaza meleklerinin yanında bulunduklarını ve kendisini takip etmekte olduklarını bildiği halde, günah işlemeye cür'et edebilen kimse, mürüvvet sahibi değildir" buyurdu.

Ebü'l-Hasen Buşencî (radıyallahü anh), bir defa kendisinden duâ isteyen birisine, "Allahü teâlâ, seni kendi fitnenden muhafaza buyursun" diye duâ etti.

Kendisine "Tevekkül nedir?" diye soruldu. "Allahü teâlânın senin için takdîr ettiği rızkın, mutlaka seni bulacağını bil mendir" buyurdu.

Ebü'l-Hasen Bûşencî (radıyallahü anh), birgün yolda yürürken, gencin birisi gelip ensesine bir tokat vurdu ve gitti. Bu hali görenler o gence yetişip, “Sen ne yaptın? O zat evliyânın büyüklerinden Ebü'l-Hasen Bûşencî'dir” dediler. Genç bunları duyunca çok üzüldü. Hemen geri dönüp, Hazreti Ebü'l-Hasen'in yanına geldi. Özür dileyip, affedilmesi için yal varınca, “Sen rahat ol kardeşim. Biz, hakkımız varsa helal ettik. Bize bu hakaret, bu tokat sizin tarafınızdan gelmedi ki, Hiç hata yapmıyan bir makamdan geldi. Demek, bir kabahatimiz var ki, bu hâl başımıza geldi” buyurdu ve istiğfar (tövbe) ederek yoluna devam etti.

Birgün def-i hacet için helada bulunduğu bir sırada, hizmetçisini ağırdı. Kapı arkasından gömleğini uzatıp, “Bunu falan fakîre veriniz” buyurdu. Hizmetçi “Peki efendim” deyip gömleği götürdü. Daha sonra, “Efendim, bunu dışarı çıkınca söyliyemez miydiniz? Orada söylemenizin hikmetini anlıyamadık” diye arz etti. Bunun üzerine “O hayırlı düşünce, orada hatırıma geldi. Dışarı çıkıncaya kadar nefsimin beni bu düşünceden caydıracağından çekindim. Nefsime çok kısa zaman da olsa i'timâd edemedim” buyurdu.

Birgün çiftçinin birisi merkebini kaybetti. Birine, “Nişâbûr'da en zâhid olan zât kimdir?” diye sordu. “Ebü'l-Hasen Bûşencî'dir” dediler. Hemen yanına geldi ve kendisine “Benim merkebimi niye çaldın?” dedi. Bûşencî (radıyallahü anh), “Bir yanlışınız olmalı. Ben sizi tanımıyorum bile, ilk defa görüyorum” buyurdu ise de çiftçi ısrar edip, “Sen çaldın” diyordu. Bunun üzerine ellerini kaldırıp “Ya Rabbi! Bizim halimizi en iyi bilen sensin. Beni bu kimseden satın al” diye duâ etti. Duâsını bitirir bitirmez bir kimse gelerek, çiftçiye, “Haydi gel, merkebin bulundu” dedi. Çiftçi, Bûşencî'ye (radıyallahü anh) dönerek, “Ey efendim! Merkebi sizin çalmadığınızı elbette biliyordum. Merkebimi sizin yardımınızla bulabileceğimi düşündüm ve böyle yaptım. Şimdi anladım ki, bu büyüklerin huzûruna ne niyetle gelinirse ona kavuşuluyor” dedi.

Ebü'l-Hasen Bûşencî (radıyallahü anh) vefât ettikten sonra, bir kimse kabrine geldi. Allahü teâlâya duâ edip, bu kabirde bulunan Ebü'l-Hasen Bûşencî (radıyallahü anh) hürmetine dünyalık şeyler istedi. O kimse, o gece rü'yâsında Bûşencî'yi (radıyallahü anh) gördü. Kendisine bakıp, “Senin bütün maksadın dünyalık ise, git onu başka yerlerde ara. Bunun için bizi Allahü teâlâya vesîle etme. Bizi vesîle ederek duâ edeceksen, iki cihanda se'âdet, kurtuluşu işte” buyurdu. O kimse de yaptığı işin uygunsuzluğunu anlayıp tövbe etti.

Ebü'l-Hasen Bûşencî (radıyallahü anh) buyurdu ki:

“Bir kimseden bir uygunsuzluk meydana gelirse, ya yediği lokmanın ihtiyâtsız oluşundan veya niyetinin düzgün olmamasındandır.”

“İnsanlar üç kısımdır. İçleri dışlarından daha güzel olan evliyâ, içleri ve dışları bir olan âlimler ve içleri dışlarından daha bozuk olan kötü kimseler ki, bu üçüncü kısımda bulunanlar, kendi kendilerine insaf ve merhamet etmezler de, başkalarından insaf ve merhamet beklerler.”

“Birisine dünyalık bir menfeat için muhabbet besleyen, ne kadar bayağı ve basit bir kimsedir.”

“Şu insanlar ne kadar gâfil oluyor. Dişlerini, Allahü teâlânın ni'metlerini yemekle; dillerini, O'nun beğenmediği sözleri söylemekle yıpratıyorlar da, mutlaka şükretmeleri gerektiğini düşünmüyorlar.”

“Sebeblere yapışmak emrolunduğu için sebebe yapışmalı, ancak, bu sûretle ele geçen dünyalığa gönül bağlamamalıdır.”

“Nefsini zelîl kılan kimseyi, Allahü teâlâ azîz kılar ve derecesini yüksek eyler. Nefsini bir şey zanneden kimseyi, Allahü teâlâ zelîl kılar.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 458

2) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 379

3) Risâle-i Kuşeyrî sh. 172

4) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 120

5) Tabakât-üş-Şafiiyye cild-3, sh. 344

6) Nefehât-ül-üns sh. 264

7) Tezkiret-ül-evliyâ sh. 282